Το Χονγκ Κονγκ, η Κίνα κι Εμείς

Άρθρο του Sandro Mezzadra, καθηγητή Πολιτικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Μπολόνια,στο Ντιούκ (ΗΠΑ) κ.ά. δημοσιευμένο στην Πλατφόρμα Αγωνιστικών Ερευνών (Plateforme d'Enquête Militante), με το οποίο επιχειρείται μία προσπάθεια κοινωνικής και ταξικής ανάλυσης της σύνθεσης του κινήματος στο Χονγκ Κονγκ καθώς και σύνδεσής του με την Κίνα και τα τεκταινόμεα σε αυτή.

Μετάφραση του Θεόφιλου Βανδώρου

Όποιος προσγειώνεται στο διεθνές αεροδρόμιο, στο τεχνητό νησί στα δυτικά του Χονγκ Κονγκ, θα δυσκολευτεί να πιστέψει πως για μέρες είχε καταληφθεί και ήταν ουσιαστικά αποκλεισμένο από χιλιάδες διαδηλωτών κατά το μήνα Αύγουστο. Εκατοντάδες ακυρωμένων πτήσεων, επιθέσεις των αστυνομικών δυνάμεων μέσα στο αεροδρόμιο, καταβαράθρωση των τιμών των μετοχών της αεροπορικής εταιρείας Cathay Pacific (εθνικός αερομεταφορέας του Χονγκ Κονγκ) και αποκλεισμός της διεθνούς κινητικότητας ενός από τους πιο σημαντικούς οικονομικούς κόμβους. Όλα αυτά αρκούν ώστε να υποδείξουν την ισχύ ενός κινήματος μαζικού το οποίο για πάνω από τρεις μήνες συντάραξε το Χονγκ Κονγκ με μία εντυπωσιακή διάρκεια και μία αξιοθαύμαστη ικανότητα να αναμιγνύει διαφορετικές μορφές πάλης και πολιτικών πρωτοβουλιών. Αν και οργανωμένο μέσω δικτύων και κοινωνικών μέσων, το κίνημα αυτό εμφανίζεται άνευ ηγεσίας – φυσικά κάποιες περιπτώσεις ατόμων που προτάθηκαν ως δημόσιοι εκφραστές του δεν έλειψαν, χωρίς όμως να είναι πάντα ικανά να ανταπεξέλθουν στην επικοινωνιακή στρατηγική.

Συνολικά θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε πως αυτοί οι τρεις μήνες κινητοποιήσεων και πάλης στους δρόμους του Χονγκ Κονγκ, αποτέλεσαν την εμπειρία μίας μεγάλης επιτυχίας (που από ορισμένες απόψεις είναι χωρίς προηγούμενο) μίας απεργίας

κοινωνικής και μητροπολιτικής, ικανής να παραλύσει την κυκλοφορία και τη συσσώρευση σε ένα χώρο κρίσιμο για τον σύγχρονο καπιταλισμό. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν πως **το Χονγκ Κονγκ πρέπει να μας απασχολήσει.**

Θα μας αντιπαραθέσουν βέβαια πως οι διαδηλωτές κρατούσαν στις πορείες σημαίες βρετανικές και αμερικανικές, δοξάζοντας τον Τραμπ, τη Δύση και την προηγούμενη αποικιοκρατική εξουσία. Δεν γίνεται να αρνηθούμε ορισμένες καταστάσεις. Ίσως όμως να μπορούμε να υποστηρίξουμε πως θα χρειαζόταν πολύς χώρος για να συνοψίσουμε την πολύπλοκη ερμηνεία αυτών των τριών μηνών πάλης και πως υπάρχουν ισχυρές εντάσεις και μη αναστρέψιμα πλεονάσματα ανάμεσα στη σύνθεση του κινήματος, στο φαντασιακό και τις ανάγκες που εκφράστηκαν, από τη μία μεριά και από την άλλη, στην επίκληση της Δύσης. Και ακόμα πως αυτές οι εντάσεις και τα πλεονάσματα, εμφανίζονται στο φως, εκεί ακριβώς που προβάλλονται, πάνω στην Κίνα και στην περίπλοκη μετάβαση που διαβαίνει η χώρα υπό την ηγεσία του Προέδρου Xi Jinping. Το Χονγκ Κονγκ μετατρέπεται έτσι σε ένα καθρέφτη όπου αντανακλάται εκείνο που είναι πραγματικά η Κίνα, ανοίγοντας μία προοπτική μεγάλης σημασίας και ενδιαφέροντος πάνω στις αντιθέσεις που καταγράφει η σύγχρονη ιστορική και πολιτική φάση.

Σε μία εποχή όπου η προσοχή στην κοινωνική ποιότητα της διαδικασίας που υποστηρίζει την κατάρρευση του παραδοσιακού γεωπολιτικού πλαισίου, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για μία ικανή πολιτική ανάλυση των ίδιων δυναμικών που απασχολούν τις περιφερειακές συνθήκες όπως στην Ιταλία (ΣτΜ και στη χώρα μας), έχουμε ένα παραπάνω λόγο για να ενδιαφερθούμε σε ότι αφορά στο Χονγκ Κονγκ.

Σε ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στους New York Times στις 7 Σεπτεμβρίου[1], διαβάσαμε πως ο μεγαλύτερος φόβος της Κινεζικής Κυβέρνησης "*μοιάζει να είναι μήπως τα αιτήματα για μεγαλύτερη διαφάνεια και καθολική ψηφοφορία που δονούν τους δρόμους του Χονγκ Κονγκ, μεταδοθούν ως ένα είδος μόλυνσης στην ηπειρωτική Κίνα*". Όμως η αλήθεια είναι πως δεν φαίνεται να

διακρίνονται σημάδια πως κάτι τέτοιο πρόκειται να πραγματοποιηθεί: από όσο είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε, η εθνικιστική συναίνεση που προώθησε και δόμησε ο Χι, διατηρείται χωρίς σημαντικές ρωγμές και στο Χονγκ Κονγκ. Αξίζει όμως τον κόπο να ακολουθήσουμε την ένδειξη των NY Times, ακολουθώντας όμως μία άλλη κατεύθυνση από εκείνη που υπονοείται από τις αναφορές στην πολιτική διαφάνεια και την "καθολική ψηφοφορία" (ζητήματα που είναι βασικά στην κινητοποίηση των τριών αυτών μηνών), δηλαδή **να διερευνήσουμε υλικά τον αγώνα για τη δημοκρατία στο Χονγκ Κονγκ και να καταλάβουμε τι είδους επιρροή θα μπορούσε να έχει αυτή η πάλη στην ίδια την Κίνα.**

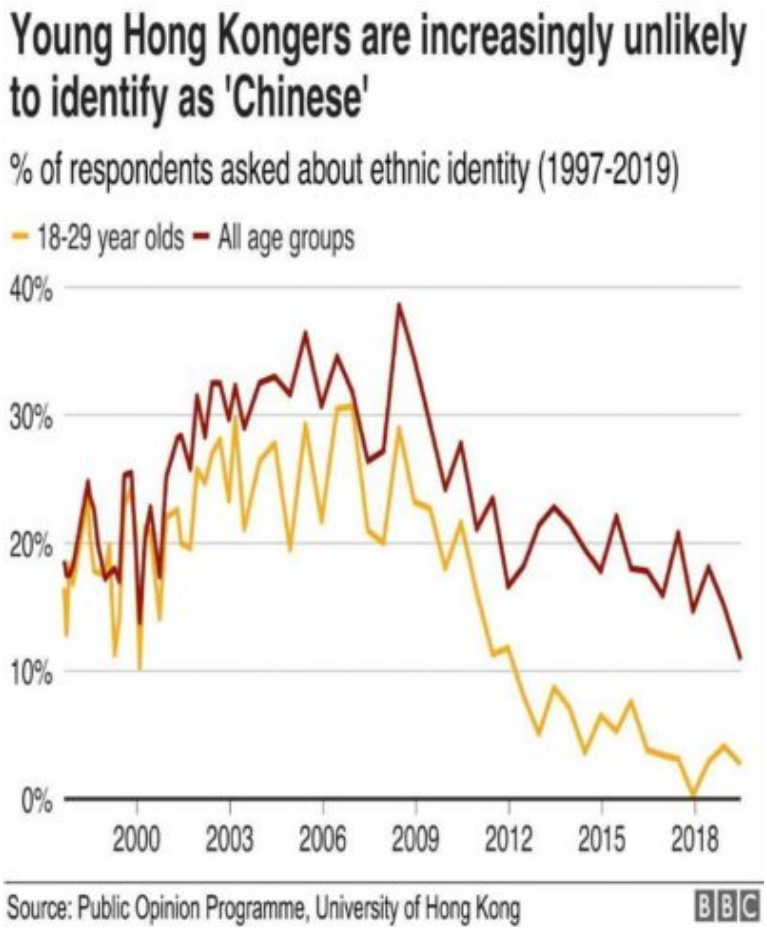
Όπως μας εξηγεί με γλαφυρό τρόπο ο Simone Pierranni στις σελίδες του Il Manifesto, η Κίνα βρίσκεται στη διαδικασία μετάβασης με στόχο να μεταμορφωθεί σε μία μεγάλη τεχνολογική δύναμη, αφήνοντας πίσω της την εποχή με τις μεταρρυθμίσεις του Deng [2], όταν είχε γίνει το "εργοστάσιο του πλανήτη". Κατά τη διάρκεια όλων αυτών των ετών παρακολουθήσαμε μέσα από τα γραπτά κινέζων αγωνιστών όπως ο Pun Ngai, την ταραχώδη εξέλιξη της ταξικής πάλης στο εσωτερικό, και ενάντια σε μία Κίνα που λειτουργούσε ως το "εργοστάσιο του πλανήτη".

Τελικά μία νέα τάξη εργατών που ουσιαστικά αποτελείται από εσωτερικούς μετανάστες, καθόρισε με τους δικούς της αγώνες τον ρυθμό της εξέλιξης. Και "υπό μία έννοια" θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε, σχεδόν ακολουθώντας ένα εγχειρίδιο λειτουργίας, πως ο μεγάλος κύκλος απεργιών του 2010, που ξεκίνησε από το εργοστάσιο της Χόντα στην πόλη Φοσάν (Foshan) στην περιοχή Γκουανγκντόνγκ (Guangdong) και στη συνέχεια διευρύνθηκε μέχρι που έφτασε να μετρά εκατοντάδες χιλιάδες εργατριών-εργατών, έπαιξε έναν ουσιαστικό ρόλο ώστε να προσδιορίσει την έναρξη της μετάβασης που περνάει η χώρα σήμερα. **Οι εργατικοί αγώνες δεν έχουν ολοκληρωθεί και βρίσκονται πάντα "εν εξελίξει"** (κανείς δεν μπορεί να διανοηθεί πως θα εξαφανιστεί η γιγαντιαία εξοπλισμένη δομή παραγωγής). Αλλά αυτοί οι αγώνες τοποθετούνται στο εσωτερικό μίας νέας συνθήκης, σύμφωνα με την

οποία η επένδυση και η συμπύκνωση του αστικού παραγωγικού ιστού εναποθέτουν στο μέσο της τεχνολογίας μία ιδιαίτερη σπουδαιότητα ούτως ώστε να το ονομάζουν σε κάποια άλλα πλαίσια ως **την "οικονομία της γνώσης" και τους ουσιαστικά νέους τομείς γνωστικής εργασίας.**

Συνεπώς, η ερώτηση που ουσιαστικά πρέπει να τεθεί στο εσωτερικό κάθε ανάλυσης για τη σύγχρονη Κίνα, πιστεύω πως είναι εκείνη που σχετίζεται με τις γραμμές του ανταγωνισμού και των συγκρούσεων που αναδύονται σε αυτή τη νέα συνθήκη. Στρέφοντας το βλέμμα προς το κίνημα της Κίνας, αυτή είναι η ερώτηση που θα ήθελα επίσης να κρατήσω στο νου μου.

Σε πρώτη φάση αν κοιτάξουμε τις αντιπαραθέσεις στο εσωτερικό του κινήματος, αδιαμφισβήτητα παρουσιάζονται ως κεντρικά τα ζητήματα της δημοκρατίας και της αυτο-κυριαρχίας. Η "καθολική ψήφος" που ποτέ δεν παραχωρήθηκε από τους Βρετανούς κατά την αποικιακή περίοδο, είναι μία διεκδίκηση ιδιαίτερα σημαντική (που ήδη υπήρξε προέλευση της εξέλιξης του περίφημου κινήματος "με τις ομπρέλες" του 2014), που εντάσσεται σε μία γενικότερη επιθυμία "αυτο-διακυβέρνησης", συνδυασμένης με εξειδικευμένες δικονομικές εγγυήσεις. Οι απόψεις που ορίζονται ως "τοπικιστικές" δεν φαίνεται να υπόσχονται πολλά αν και έχουν προωθηθεί μετά την ήττα του κινήματος "με τις ομπρέλες" (και παράλληλα με την εντεινόμενη παρουσία της ηπειρωτικής Κίνας σε όλες τις εκδοχές της καθημερινότητας της πρώην αποικίας). Αν από τη μία μεριά μπορούμε σίγουρα να αποδώσουμε σε αυτές τις απόψεις (συχνά σε διάλογο με το διάχυτο "αυτονομισμό" της Ταϊβάν) μία βασική έλλειψη πολιτικού ρεαλισμού, από την άλλη πλευρά αναρωτιόμαστε αν αξίζει τον κόπο ο αγώνας για την ανεξαρτησία ενός παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού κόμβου όπου το επίπεδο των κοινωνικών ανισοτήτων είναι από τα υψηλότερα στον πλανήτη. **Αυτή η επιθυμία για δημοκρατία και "αυτο-διακυβέρνηση" παραμένει πολύ ισχυρή μέσα στο κίνημα.** Μένει λοιπόν να αναρωτηθούμε αν υπάρχουν οι βάσεις να παιχτεί το παιχνίδι με έναν άλλο τρόπο από εκείνον που καθορίζουν οι "τοπικιστικές" θέσεις.

Έρευνα 1997-2019. Οι νεαροί στο Χονγκ Κονγκ αρνούνται όλο και περισσότερο την κινεζική ταυτότητα. Η ερώτηση αφορά στην Κινεζική εθνική ταυτότητα. (Με κίτρινο ηλικίες 18-29, με κόκκινο ο υπόλοιπος πληθυσμός).

Ας αρχίσουμε ανατρέχοντας στα τελευταία χρόνια, όταν το Χονγκ Κονγκ γνώρισε μία έντονη ιστορία κινητοποιήσεων και κοινωνικών αγώνων.

Θυμάμαι πως του “κινήματος με τις ομπρέλες” του 2014, προηγήθηκε όπως και ακολούθησε μία πρωτοβουλία διαρκείας στο πεδίο των δημοκρατικών διεκδικήσεων. Αλλά **πρέπει να αναφερθεί επίσης η μεγάλη απεργία των λιμενεργατών του 2013, που κράτησε σαράντα μέρες και τελικά απέβη νικηφόρα**. Πρέπει ακόμα να προσθέσουμε εδώ τον σημαντικό ρόλο που έπαιξε η “πολιτική των φτωχών” σε μία πόλη βεβιασμένης ανισότητας, την αυτό-οργάνωση

στο εσωτερικό της παράτυπης οικονομίας και τη βουβή, διαρκή πάλη ενάντια στις εξώσεις στις γιγαντιαίες λαϊκές γειτονιές όπως το Sham Shui Po και το Kowloon.

Αυτό το σύνολο εμπειριών διαστρωματωμένο μέσα στο χρόνο αναγκαστικά αναδύεται και πάλι στο σύγχρονο κίνημα σηματοδοτώντας τη σύνθεση και τη συμπεριφορά του. Η συμμετοχή των φτωχών και διαφόρων τμημάτων της εργατικής τάξης έχει κατατεθεί σε πολυάριθμα άρθρα, **εκείνο όμως που αναδύεται είναι η απέχθεια τεράστιων τμημάτων νεολαίας (τόσο φοιτητών όσο και πτυχιούχων) εμπρός σε δυναμικές μιας πρωτόγνωρης βίας εξ ίσου στην αγορά ακινήτων όσο και την αγορά εργασίας**. Η ιλιγγιώδης αύξηση των ενοικίων έσπρωξε χιλιάδες φοιτητές (όχι απαραίτητα "φτωχούς") να διαβιούν σε δωμάτια λίγων τετραγωνικών μέτρων, αποτέλεσμα του διαμοιρασμού των διαμερισμάτων, ενώ παράλληλα το να βρεθεί μη περιστασιακή εργασία και με καλό μισθό είναι πάντα πολύ δύσκολο ακόμα και για εκείνες κι εκείνους που έχουν τίτλους σπουδών από ιδρύματα με περισσότερο ή λιγότερο κύρος.

Μου φαίνεται πως είναι αυτή ακριβώς η σύνθεση που κάνει το κίνημα του Χονγκ Κονγκ ιδιαίτερα ενδιαφέρον για εμάς, γύρω από τη ώθηση τμημάτων της νεολαίας που βρίσκονται απέναντι σε υλικές συνθήκες διαρκώς πιο σκληρές, ένα σύνολο ετερογενών τμημάτων και κοινωνικών υποκειμένων (από τμήματα της εργατικής τάξης έως τους άθλιους των αστικών κέντρων) που συγκλίνοντας, δίνουν ζωή σε ένα ισχυρό συλλογικό σώμα, σε μία ανωμαλία ικανή να αναπαράγεται κατά τη διάρκεια μηνών, υπερνικώντας έναν από τους πιο σημαντικούς χρηματοπιστωτικούς κόμβους στον πλανήτη. Βέβαια, οι βρετανικές κι αμερικανικές σημαίες παραμένουν ένα πρόβλημα όπως και οι "τοπικιστικές" απόψεις· θα αποφύγω να υποστηρίξω πως πρόκειται για ένα απλό επιφαινόμενο! Όμως ο πίνακας είναι σίγουρα πολύ πιο περίπλοκος από όσο επιτρέπουν αυτές οι σημαίες και οι απόψεις να διαφαίνεται. **Θα χρειαστεί μία καλύτερη ακρόαση του εσωτερικού διαλόγου του κινήματος ώστε να αντιληφθούμε εάν και με ποιο τρόπο τα στοιχεία που**

θεωρώ ως “πλεονάζοντα” βρίσκουν θέση και διάρθρωση.

Από τις διαδηλώσεις του Κινήματος των Ομπρελών.

Ακόμα περισσότερο μπορούμε να πούμε πως χωρίς να αρνηθούμε την ιδιαιτερότητα του Χονγκ Κονγκ, οι δυναμικές όπως εκείνες που αναφέρθηκαν με επίκεντρο την αγορά ακινήτων και την αγορά εργασίας, απασχολούν χωρίς καμία αμφιβολία πολλές από τις μητροπόλεις της ηπειρωτικής Κίνας. Η εφημερίδα Guardian για παράδειγμα, πριν τρία χρόνια ανακοίνωσε μία ιλιγγιώδη αύξηση στις τιμές των ακινήτων στη πόλη Shenzhen, που την όριζε ως την πλέον ταχεία στον κόσμο. Ίσως εδώ να μπορούμε να εντοπίσουμε τη δυναμική του συντονισμού των κινητοποιήσεων του Χονγκ Κονγκ με την ηπειρωτική Κίνα.

Ένα δημοκρατικό κίνημα μίας εξέγερσης εξαρτημένης σε υλικές συνθήκες, τεράστιων τμημάτων της νεολαίας που απασχολείται στη γνωστική εργασία ικανών να συγκλίνουν με ένα κίνημα εξαθλιωμένων των αστικών κέντρων και άλλων τομέων των εργατριών κι εργαζομένων.

Ίσως πρόκειται για μία πρόβλεψη ή το λιγότερο μία υπόθεση εργασίας πάνω στον ανταγωνισμό και τη σύγκρουση που σχηματίζουν τη σύγχρονη κινεζική μετάβαση.

Και σίγουρα, δεν μπορούμε να αρνηθούμε το γεγονός πως αυτή η πρόβλεψη ή και υπόθεση εργασίας, έχει πολλά να πει και σ’ εμάς τους ίδιους.

Παραπομπές

1. New York Times, 7/9/2019, Is Xi Mishandling Hong Kong Crisis? Hints of Unease in China’s Leadership, Steven Lee Myers, Chris Buckley, Keith Bradsher, https://www.nytimes.com/2019/09/07/world/asia/china-hong-kong-xi-jinping.html, τελευταία ανάκτηση 12/11/2019
2. Deng Xiaoping (1904-1997), διάδοχος του Μάο στην ηγεσία του Κινεζικού ΚΚ και εισηγητής των οικονομικών μεταρρυθμίσεων που άλλαξαν τελείως την μορφή της Κίνας